

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетине жана Кыргыз билим берүү академиясына караштуу Д 13.23.662 диссертациялык кеңештин мүчөсү п.и.д., проф. Н.А. Асипованын изденүүчү Кумашева Аида Анаркуловнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой жүгүртүүсүн атайын тапшырмалар аркылуу өстүрүүнүн педагогикалык негиздери” аттуу 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши боюнча

ЭКСПЕРТТИК КОРУТУНДУСУ

Эксперт п.и.д., профессор Асипова Н.А. изденүүчү Кумашева Аида Анаркуловнанын “Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой жүгүртүүсүн атайын тапшырмалар аркылуу өстүрүүнүн педагогикалык негиздери” аттуу темадагы диссертациялык иши карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылынып жаткан диссертациялык иш Д 13.23.662 диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Диссертациялык иш 13.00.01- педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистигине байланыштуу башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой жүгүртүүсүн өстүрүү маселесине арналган.

2. Диссертациялы иштин темасынын актуалдуулугу.

Жалпысынан алганда диссертациялык иштин темасы актуалдуу, себеби Кыргыз Республикасынын башталгыч мектептеги билим сапаты, өзгөчө окуучулардын логикалык ойлоо жөндөмдүүлүктөрү, билим сапаты КР жарандарын түйшүккө салган эң орчундуу маселелерден болуп саналат. Изилдөө КР 2040 жылдарга чейинки өнүгүү стратегиясына шайкеш келүү менен “Билим берүү жөнүндө” (2003ж.) жаңы мыйзамына, Эл аралык (НООДУ-2017), PISA-2009 ж. талаптарынан чыгуу менен жазылган. Бирок, диссертациялык иште коюлган максат, милдеттер, жана алардын чечилиши, коргоого коюлуучу жоболор, педагогикалык шарттар тактоолорду талап кылат.

Диссертациялык иштин илимий аппараты азыркы абалында бир топ такталган, аларды төмөнкүлөрдөн байкоого болот:

Изилдөөнүн максаты: Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн атайын тапшырмалардын негизинде калыптандыруунун педагогикалык шарттарын аныктоо жана аларды эксперимент аркылуу текшеруу деп аныкталган.

Изилдөөнүн милдеттери:

1. Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн калыптандыруунун теория жана практикадагы абалын аныктоо.

2. Башталгыч класстарда математиканы окутуу процессинде окуучулардын логикалык ой-жүгүртүүсүн атайын тапшырмалардын негизинде өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттарын аныктоо;

3. Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн атайын тапшырмалар аркылуу өнүктүрүүнүн педагогикалык шарттарын эксперимент аркылуу текшерүү жана практикалык сунуштарды иштеп чыгуу.

3. Диссертациялык иштеги изилдөөнүн натыйжалары.

Каралып жаткан иште анын максатына жана милдеттерине ылайык **төмөнкүдөй натыйжалар алынган:**

1. Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүү боюнча психологиялык, педагогикалык жана методикалык адабияттарга талдоо жүргүзүү менен алардын азыркы теориялык абалы, өнүгүү багыттары аныкталган;

2. Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн атайын тапшырмалардын жардамы менен өстүрүүнүн педагогикалык шарттары аныкталган;

3. Окуучулардын логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүүчү атайын тапшырмалар эксперимент аркылуу текшерилип, тийиштүү практикалык сунуштар иштелип чыккан.

4. Диссертациялык иштин натыйжалары жана алардын жаңылык деңгээли.

1. Натыйжа: Башталгыч класстын окуучуларынын ой-жүгүртүүсүнүн өзгөчөлүктөрү, математика сабагын окутуу процессинде окуучулардын логикалык ой-жүгүртүүсүн өнүктүрүүнүн илимий негиздери, практикадагы абалын чагылдыруу аракети орун алган.

2. Натыйжа: Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн изилдөөнүн методологиясы жана методдору чагылдырылган, кенже мектеп окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүүнүн педагогикалык шарттары аныкталып, окуучулардын логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүү боюнча атайын тапшырмалар иштелип чыккан.

3. Натыйжа: Башталгыч класстын окуучуларынын математика сабагында логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүүгө багытталган педагогикалык шарттардын жана атайын иштелип чыккан тапшырмалардын натыйжалуулугу педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, тиешелүү жыйынтыктар чыгарылып, практикалык сунуштар берилген.

Изилдөөчү тарабынан алынган натыйжалардын өзөктүү бөлүгүн башталгыч класстын окуучуларынын математика сабагында логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүүгө багытталган атайын иштелип чыккан тапшырмалар түзүп турат жана бул натыйжалар изденүүчүлүнүн көп жылдык башталгыч класстардагы мугалимдик тажрыйбасына негизделип жазылгандыгын белгилеп кетсек болот.

5. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.

Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүнө багытталган атайын тапшырмалар системасы иштелип чыгып окуу процессине киргизилген. Автор тарабынан иштелип чыккан атайын тапшырмалар окуучулардын чыгармачыл ой жүгүртүүсүн, сүйлөө жөндөмүн жана логикалык ой-жүгүртүүсүн өстүрүү менен математикалык даярдыктарынын сапатын жогорулатууга салым кошо алат. Башталгыч класстын мугалимдерине математика сабагында системалуу колдонуу сунушталат. Окуу процессинде ар түрдүү предметтерди окутууда жана окуучу менен жекече иштөөдө башталгыч класстын мугалимдери жана илим изилдөөчүлөр бул тапшырмаларды түзүүнүн принциптерин жана талаптарын колдоно алат.

6. Изилдөөдөгү корутундулардын жана жоболордун ынанымдуулугу жана негиздүүлүгү:

Изилдөөчү тарабынан жактоого сунушталып жаткан жоболор каралып жаткан иштин логикасына, анын максат, милдеттерге шайкеш тандалган илимий эмгектерге

таянуу менен жазылган, негизги жоболор жана натыйжалар педагогикалык эксперимент аркылуу текшерилип, илимий чөйрөдө апробациядан өтүп, илимий басылмаларда жарык көргөн.

7. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат диссертациянын мазмунуна, андагы коюлган изилдөөнүн максатына, милдеттерине толугу менен дал келет. Авторефераттын кыргыз, орус, англис тилдериндеги резюмелер менен жабдылган.

8. Диссертациялык иште тактоону жана анын илимий деңгээлин күчөтүү максатында төмөнкүлөрдү эске алуу зарыл:

1. Изилдөөнүн логикасына ылайык кенже мектептин окуучуларынын логикалык ой жүгүртүүсү башка курактагылардыкынан эмнеси менен айырмалана тургандыгына басым жасоо зарыл.

2. Диссертациялык иште колдонулган изилдөө методдорун ачыктоо керек.

3. Максатка ылайык башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой-жүгүртүүсүн атайын тапшырмалардын негизинде калыптандыруунун педагогикалык шарттарын тактап, аларды илимий тилде даана, так берүү керек.

4. Ашкере теориялык шилтемелердин ордуна изилдөөчүнүн өздүк байкоолоруна жана изилдөөдөн келип чыккан ойдорго орун берүү керек.

5. Аныктоочу жана калыптандыруучу педагогикалык эксперименттердин максат, милдеттерин, мазмунун тактоо зарыл.

6. Ар бир параграфтын аягында кыскача корутунду берилсе, иштин логикасы жана негизги ой даана көрүнмөк.

9. Сунуштар: Жогоруда белгиленген кемчиликтерди алдын ала коргоого чейин оңдоо-түздөө зарыл.

10. Корутунду.

Изденүүчү Кумашева Аида Анаркуловна тарабынан сунушталып жаткан “Башталгыч класстын окуучуларынын логикалык ой жүгүртүүсүн атайын тапшырмалар аркылуу өстүрүүнүн педагогикалык негиздери” аттуу диссертациялык иш 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган илимий-квалификациялык эмгек болуп эсептелет. Аталган диссертациялык ишти жогоруда белгиленген мүчүлүштүктөрдү алдын ала коргоого чейин четтетилишин эскертүү менен алдын ала коргоого кабыл алууга болот.

Эксперт:

Ж. Баласагын атындагы КУУнун жогорку мектептин педагогикасы кафедрасынын профессору, п.и.д.

Кол тамгасын тастыктайм:

Ж. Баласагын атындагы КУУнун кадрлар башкармалыгынын башчысы

Асипова Н.А.

Жайнакова А.А.

Дата: 20.06.2024.

*Эксперт Н.А. Асипованын кол тамгасын тастыктайм.
Диссертациялык иштен окутуу катталса, доцент
А.О. Жайнакова*